

LA PETJADA DE L'ENDIMONIAT

Santiago Serrano Maya

A la parròquia de Santa Maria, en una columna situada abans de les capelles que rodegen l'altar major i en la qual s'enfila l'escalinata que porta al Púlpit, es troba gravada a la pedra l'empremta d'una petjada. Al voltant d'aquesta imatge hi ha diverses versions ; una, la popular, ens diu que ha sigut la petjada que ha deixat un endimoniat. De fet, fins fa poc, els endimoniats (potser fins als cinquanta d'aquest segle), eren portats a l'església per a ser beneïts amb la custòdia del Sant Misteri i guarits per obra del Santíssim. Se sap ara, que aquests endimoniats eren casos d'histèria, atacs d'epilèpsia o malalts mentals. També és cert que l'efecte placebo d'actituds o accions funciona avui igual de bé que en el passat.

Per tant tenim una resposta, un endimoniat particularment fort deixa el seu segell en una pedra de l'església.

L'altra versió és la dels mestres pedrers o dels diferents gremis que sufragaven les obres, enormes, de les esglésies medievals. Els pedrers deixaven la seva marca, tant per demostrar que el treball era d'ells, i així assegurar la remuneració pertinent, com, fins i tot, per a deixar un segell de garantia d'una feina especialment ben feta, per la seva complexitat o factura de la mateixa, com succeeix en les pedres que formen l'escala que puja al campanar.

Podria ser, llavors, un segell del pedrer o grup de pedrers que aixecà dita columna. Dins del mateix ordre, podríem tenir un testimoni de qui pagava l'obra. De fet, les columnes que envolten l'altar major van ser pagades per diversos gremis o confraries (confraria del Sant Esperit, gremi dels teixidors, gremi dels paraires, gremi dels sabaters, etc.). En

el cas d'aquesta senyal estaria, per lògica, relacionada amb el gremi dels sabaters. Aquest gremi, té una columna de les que envolten l'altar major i el seu símbol, dues sabates daurades dins d'un escut, no s'assembla gens al gravat del qual parlem.

Si analitzem la “petjada de l'endimoniat” apareix com una sola de sabata dibuixada a la pedra; una sola, és l'expressió d'un calçat, a diferència de la petjada del peu descalç, si a aquesta sola li afegim unes tires per subjectar-la al peu, de qualsevol material, couro, espart, roba, etc. tindrem la sandàlia: l'expressió mínima del calçat. Es podria dir que la “petjada de l'endimoniat” és una sandàlia.

Recordem, ara, algunes dades de l'església parroquial de Santa Maria: en principi, és una església gòtica iniciada a finals del segle XIII, amb antecedents romànics en el portal de Sant Martí, que possiblement donava entrada a una església romànica incorporada a l'obra i l'altre precedent romànic és la porta de la sagristia. Però tota l'obra és ja un pla gòtic i no romànic amb tota la càrrega ideològica que això comporta. La gran part de l'església fou construïda durant el segle XIV.

En mirar cap enrera, cercant quan i qui ha pogut usar la sandàlia com a símbol, hauríem d'anar un xic més enrera que l'inici de les obres de la parroquia.

Durant els segles XII i XIII, dins del cristianisme, es produeix un

Sandàlia, símbol de la humilitat amb què ha de ser dita la paraula de Déu.

moviment de tornada als orígens, a la senzillesa, a l'ascetisme, en oposició a la imatge que en aquest moment té l'Església com un poder, sobretot terrenal. És de recordar que bisbes, cardenals, i el mateix Papa, són equiparables a senyors feudals i reis, les altes dignitats de l'Església fruïen d'una vida de riquesa i de poder molt allunyada de l'ideal de pobresa evangèlic.

Joaquim de Fiore, mort al 1202 difon idees d'espiritualitat entre els pobres donant inici a un seguit de processos que avui denominariem de masses, entre els que s'inclouen la creuada infantil de 1212 i les processons de flagel·lats.

Al segle XII apareixen les ciutats, com a tals, a Europa; per tant, aquest moviment d'introspecció religiosa va unit a un moviment ciutadà que s'està forjant.

Al 1173, Pere Valdo, comerciant de Lyon, durant una època de fam reparteix la seva fortuna entre els necessitats i dedica la seva vida a la prèdica amb l'objectiu del retorn a les idees de pobresa del cristianisme primitiu. A partir de 1179 el moviment és condemnat i busca refugi, sobretot, a les muntanyes i zones allunyades de les ciutats, els seus missioners recorren tota Europa portant les seves idees.

Al 1163, apareix a Bohèmia per primera vegada la paraula Càtar, el moviment es consolida a la ciutat d'Albi, al sud de França. De fet, els albigens o càtars (purs) són un moviment que d'un principi defuig de

Escut del gremi de sabaters.

l'Església com institució, a diferència dels seguidors de Valdo que intenten renovar, fer reflexionar a l'Església des de dins.

Dins d'aquest corrent que mou el mar de les idees cristianes, neix al 1182 Francesco Bernadone, fill d'un ric comerciant de teixits de la ciutat d'Assís; rep una bona educació i la seva vida és la d'un fill d'una família poderosa. Però al 1206 renuncia a lla seva heretat i es retira a una vida eremítica. Fins al 1208 és un seglar; des d'aquesta data, es fa predicador penitencial i se li comencen a unir els primers companys. Es trasllada a Roma i és presentat a Inocenci III qui li dóna oralment permís per a iniciar la seva prèdica. Al 1219, a Assís, se celebra el primer capítol que dóna inici a una nova ordre.

El missatge de Francesc és semblant al de Valdo: tornar als orígens, al cristianisme primitiu, a la senzillesa d'aquell que ha nascut en una cova (ell ha sigut qui ha inventat els pessebres, per a recordar l'origen del cristianisme). En síntesi, Francesc d'Assís és part i un més d'un moviment de renovació interior de l'Església Catòlica. Uns van ser considerats herètics i altres santificats.

On encaixa la "petjada de l'endimoniat" en tot això? Hem dit abans que era un símbol. El moviment franciscà té quatre símbols: el saial color terra, el bastó, l'ermita i la sandàlia. Però la sandàlia no va ser només el símbol dels franciscans sinó que va ser un dels símbols de tot el moviment de renovació de l'Església dels segles anteriors i posteriors a la construcció de la Parròquia.

Una sandàlia, el calçat mínim, l'expressió màxima de la pobresa i símbol del caminant, gravada en una pedra abans de pujar a la trona, des d'on es parla als fidels. Gravada en un lloc, on el predicador l'ha de veure necessàriament abans de pujar, diu més, molt més, que la signatura del pedrer o dels integrants dels gremis que pagaven les obres.

Com acomiadament i amb paraules franciscanes, PAU I BÉ en aquest Sant Magí 1997.